

TABIAT GÜNLÜĞÜ: ELMA DERSEM ÇIK

İsmail Karakurt

■ İnsanların sebep olduğu şeyler karşısında bunaldığınızda neler yaparsınız?

Ben bunaldığımı hissettiğimde -iklim değişikliği, pandemi, yoksulluk, biyolojik çeşitliliğin kaybı, göç, savaş, ekolojik soykırım- yaşayan dünyanın güzelliğinde yürüyerek, özellikle de ağaçlarda teselli buluyorum. Onları ziyarete giderim. Onların basitlikleri ve sessiz güzellikleriyle -bir şehir kaldırımında tek başlarına veya bir ormanda birlikte- zaman geçirmek bir harika. Yaşamak artık hızlı koşuşturmalara dönüştü. Yavaşlığın keyfi çoktandır yitip gitti. Ağaçların yavaş zamanıyla, ağaç halkaları gibi giderek genişleyen uzun susmaları özlüyoruz. Suskunluk bir hakikattir.

Etrafımdaki ağaçlarla kalmaya çalışıyorum. Nicedir kelimelerimi, düşlerimi, düşüncelerimi, şiirlerimi ve “tweet”lerimi ağaçlara çevirdiğimi bilenler bilir. Belki de bundandır uzun süredir kendimi bir bitki insanı gibi hissediyorum. Otlar, yosunlar ve sarmaşıklarla çevrilmiş bir bitki insanı. Toprak benim bir parçam ve ben de onun bir parçasıyım. Ben onlarla yürürüm.

Yürüyüşe çıkmak, düşünme ve yaratıcılık için bir teşvik, bir uygulamadır. Hatta duyuları ve hayalleri uyandırma sörfü olarak da ele alınabilir. Her zaman bize umduğumuzdan fazla ilham verir. Şu hayatta ve tabiatla yürürken kazanabileceğimiz herhangi bir bilgi varsa, o da büyük sessizliği, taşları, ağaçları, otları, evrenin koca boşluğunu can kulağıyla dinlemekten geçiyor. Gördüğüm her şey, görünmeyen bir şeyi gizliyor. Duyduğum her şey, duyulmayan bir şeyi gizliyor. Görmek dediğimizde genel olarak “görsel” tarafı anlaşılrsa da aslında koku, dokunma, duyma ve tat duyularından da söz etmek gerekir. Bu anlayışla yürümek, varlığın seslerini dinlemek, onlara dokunmak, kokularını hissetmek ve tatlarına varmak için arayış gerekiyor. Böylesi dil benim için her zaman bakış yoğunluğuyla çağrışım zenginliğinin arayışı olmuştur; dokunabileceğim, görebileceğim bir şey.

Her ağacı yazmak için yola çıktığımda kendimde ayrı bir enerji buluyorum. Benim için artık tabiat günlüğü yazmak yoğun görsellikten ziyade, aynı yoğunlukta bütün duyularda bir duyguyu uyandırmaktır.

Bakalım elma günlüğü beni nereye götürecekt!

Yarın yine yürüyüşe çıkacağım. Tabiata çıkmak için sabırsızlanıyorum. İnsan her yürüyüşte aradığından çok daha fazlasını buluyor. Hayal gücü bizi sonsuz bir ezgiye götürür. Tabiatın gizemi biraz da bu ezgilerde saklıdır. Çünkü onun verdiği sevgi, umutları tazeleyen tek sevgidir. Umutlar tazelandıkçe uzaklara dalıp dalıp şarkılar söylersin. Varlığın şarkısına; ağaçların, kuşların, rüzgârların, dalların ve kayaların şarkısına eşlik edersin. Onlar aynı zamanda benim de şarkılarımdır.

Yol görüyorum. Yola çıktım artık yol var yollar içinde.

Her bir bitkinin varlığı, ışığı, havası, kokusu yolu güzelleştirir. Yaşayacağımız böylesi anlar büyüleyicidir. Tabiat hep büyüler. Ah evet, tabiat her gün bize farklı büyüler yapar, zevk verir. Anların mahremiyetini seviyorum. O anlarda, varlığa bakış açımızı değiştirirsek, baktığımız şeyler de değişiyor. İster yukarıya bakalım ister aşağıya, bulabileceğimiz hep hakikat olacaktır. Eğer aradığınız şey buysa o zaman bizi yolun kenarında bırakmayacak hem kendi hakikatimizin hem de başka şeylerin hakikatinin son sınırlarına kadar yürürüz. Mesela ilkyaz çayırlarının güzelliğinde yavaş yavaş yürürken sanki cennete sürüklendiğinizi hissedersiniz. Yazın ortasında yeşilin tüylerinde dinlenirsiniz. Yeşilin derinliğindeki bu huzur, hiçbir şeyde yoktur. Yürüyenlere daha bir coşku verir.

Yaşamak güzel şeydir. Güzellikse varoluşun bahanesidir.

Bu bahaneyle açık bir gün geçireceğimi paylaşmaktan heyecan duyuyorum. Tabiata adım atmak, bahçeleri ziyaret etmek ve çayırların çiçekleri arasında dolaşmak fırsatı, daha ne olsun.

Şimdiden bakış açım giren tüm geniş, kısa ve rüya güzelliğiyle bir yaz ortası görüntüsü. Yüzümün belirtisi saf neşeden. Uzun, sakın yaz ortası günlerinde olgunlaşan meyvelerin, sararmış tahılların seyrinden sonra toprak yollardan geçerek yabani çalılıkları, ağaç dallarından çiti ya da dikenli tel çitleri geçip istediğin yere çıkıyorsun. Ortasından suyun geçtiği çayırlıklara. Çayır otlarını ve çiçeklerini seviyorsun. Mesela şu yabani havuç otunu. Çocukluğumdan beri yabani havuç otunu hep severim. Bazılarının çiçeğinin tam ortasında öylesine güzel kırmızı bir çiçekçik bulunur ki! Bu çiçekçik, kızlar dantel yaparken iğne batırıldığı parmağının bir damlacık kanı akmış gibi durur. Özellikle rüzgârda hareket ederlerken sevilesi oluyorlar. Dün gördüğüm yabani havuç otunun birkaç fotoğrafını da çekmiştim. Birçok insan bunu sadece bir ot olarak görür. Ben bu bakışı kendime yakıştıramıyorum. Öyle bakamam. Bahçelerde her gördüğümde onları seyretmekten keyif alırım. Havuç kokan kökünün tadını çıkararak başka çiçeklerin peşine düşerim. Sırf bunlar için bile sevilir çayırlar. Hava berrak ve rüzgâr yok. Arayan buluyor. Kelebekler, çayır çekirgeleri ve eşek arıları yoğunluğu pek şaşırtmadı.

Çimen yaprağı üzerindeki çekirge yakından baktığınızda muhteşem görünüyor. Hemen otların dibinde şarkı söylüyor bir salyangoz. (Yoksa şarkı söylemez mi salyangoz?). Dere suyunun kenarında göz kamaştırıcı kızböcekleri eşliğinde geziyorum. Yürüyüşün bereketi bitmiyor. Elimin üzerinde bir uğur böceği... Belki de onun getirdiği bir şans işte bir ot/çiçek korusu, yabani nilüfer kupasına benzer bir şey buldum. Sonra yeşil mızrak dikenleri bataklık dedikenlerin, hemen yanında dilenci düğmeleri bakışıyla dulavratotları, soluk yabani maydanozlar... Hayvanlar geçmesin diye yapılmış çitlerin üzerinde rastladığım çit sarmaşıklarının çiçekleri nasıl da fırlamış güneşe. Çiçeğin birini en dış halkasından tutup sıkıyorum. Zavallım benim, çocukça bir oyunun sonunda bir döküntüye, dağınık kavkılara veya kırık borazanlara dönüştü. Çok üzüldüm ama yine de otların ve çiçeklerin harika ayrıntılarına, ayrıntılarının güzelliğine bayılıyorum. Her şey birazcık sabır istiyor. İşte bir kuş! Birkaç dakika orada dalın üzerinde durdu. Hiç beklemediğim bir anda, sade bir kanat çırpışıyla daldan kalktı ve güzelce uçtu. Hemen o an çıktı hayatımdan. Ağaçların dallarında hâlâ Yo-Yo Ma'nın çellosu gibi bir ses, belki bir neşe!

Eve dönmek fikri, kendisine ilk kez akıllıca baktığımız ev yahut bahçe bir duygudur artık. Olsun, o duygunun geçişini duyuyorum.

Çocukluktan beri yeryüzünde yerleşecek bir ağaç altı buldum kendime. Eskiden tam buradan, bu ağacın üstündeki gökyüzünden yaban kazları tekrar evlerine dönerlerdi. Artık ne o gökyüzü kaldı ne evlerine dönen yaban kazları. Her gelişimde apayrı bir duygu, düş, imge belirip kaybolur çocukluk günlerinden. Sanki başka bir dünyada duruyorum. Bir eski neşeyi yaşıyorum, gelecekte çok geçmişin masalsı hatıralarımdayım. Hatırlamak, çocukluğa doğru dönen bellekten başka nedir ki! Çocukluğun neşe gelinciği yeniden açıyor. Bazı anları hayatımızın geri kalanında her an yaşarız. Bellektir geçmişimizi ören, yıldız patlaması anları ve bizde kalan nesnelere.

Ağaçların kabuğuna kulağımı tutmak o günlerden gelen bir alışkanlık. Oldubitti her kabuktan bir düşü harekete geçiren ses beklerim. Eskiden benim olan sestir o. Düşlerin büyüü içinde belleğimizin, gövdemizin, gönlümüzün, rüyalarımızın sesi. Bir anlığına bile olsa bahçelerde, bitkiler arasında, kırdan bayırda vakit geçirenler bilir bu sesi. Bir imgenin özgünlüğüne bedeldir.

Elma ağaçlarını ayrı bir tutkuyla severim. Özellikle bu ağacı...

Bu tutku nereden kaynaklanıyor diye merak edenler olabilir? Çocukluk imgelerimden, aklımdır ve belleğimdir, çocukluk arkadaşım o. Yine çocukluğumun tanışının yanındayım, o yerde. Ben burada, bu ağacın altında büyümüşüm. Kimi yerler hayatınıza derin sessizliğiyle bir imgelem boyutu katar, bir şiir açılımı. Benim için bu elma ağacı, geçmişten bugüne bir anne değerindedir, Adem'in kızlarından Nazire'dir! Ve anneciğim derdi ki, seni bu elma ağacının altına, onun anneliğine bırakır ekin oraklamaya giderdim. Öylesine söylenmiş bir söz değil bu, bir hakikat.

Her şeyden önce etrafımdaki dünyayı ışıltılı gözlerle seyredirim. Yolculuğumun ve yürüyüşlerimin vazgeçilmezidir bu bakış, bu seyrediş hâli. İki mevsime sığdırdım bu yolculuğumu. İki mevsim gözledim elma ağaçlarını. Hiçbir şey bir çiçek kadar sanatın incelik çocuğu olamaz. İlyazda, elmaların çiçekleri büyük sanatın incelik çocuklarından. Öğleyin elma ağaçlarının uçuk pembeleri, gölgeli çimenlerin arasındaki parlak yıldızlar gibi zarflarından fırlıyorlar. Çiçeklerin her bir yaprağı ayrı bir ruhun ve arzunun kanatları. Işık, bir dantelin içinden geçiyormuş gibi elmanın üstteki yapraklarının ve uçuk pembelerin arasını yarararak süzülüyor. Her çiçek bir ışık düşüyor toprağa. Bu sakın saatte öptüm, öptüm ki onlar benim Havva öğlenimdir. Bir kez daha elma dallarının büyük çiçek öbeklerini sevdim kara gövdelerinde. Hele yaz günleri bir gelsin, her biri ıslıl ıslıl elma olacak!

Yaz günlerinde daha bir yontuyorum ruhumun sınırlarını. Az önce hangi şarkı, elmaların ışığına yakışır diye düşünerek elma ağaçlarının sarmaladığı bir bahçeden geçtim. Su ve yeşilin birleşince verdiği huzur gibi bir şarkı olmalı, dedim. Bu olsa olsa Marisa Nadler'den "Ballads Of Living And Dying" şarkısı olabilir. Büyülü bir tadı var sesinin. O sese yakın buluyorum nicedir kendimi. Dinlemekten usanmıyorum. Kim demişti, hatırlayamıyorum: *Bazı sesler öyle narin ki, insan dinlerken bu sesi kırmaktan korkuyor.* Bu duyguyla dinledim Marisa'yı. Güzellikler insanı neden yaşatır yahut öldürür, bir kez daha anladım. Bundan böyle benim için elma ağaçlarının şarkısı, bu şarkıdır. Tam bu an, bir şarkı mırıldanmak isterken sesimde garip bir öfkenin küçük gergin iplikleri dalgalandı. Gördüm çünkü neşenin en ince yerinde bahçenin eksik ağaçlarını. Kurumuş ve kesilenleri. İçim acıdı. Üzüntüyle soğumuş demire kesildim.

Ah, güzelim yaz günü, keşke bu kısa ruh hâlini bana yaşatmasaydın! Bir sandalye... Ayağının biri kırık. "O sandalye o elmanın altında ne yapıyor?" diye düşündüm. Zihnimde birçok şeyi canlandırmaya çalışacaktım ki hepsi uçup gitti. Bellek nasıl bir şey ki hayatın bütün geçiş aşamalarında kırık bir ses gibi dinleriz hep onu. Eğilsek bile dinleriz. Çocukluğumun ağacı altındayım, dallarında dünyanın güzelliğini doğuran top top elmalar zamana sarkıyor. Etrafını çimenlerin şen kızları çiçekler Gustav Klimt'in "The Apple Tree" tablosu gibi sarmalamış. O, yeşilden kızıla dönmüş tatlı sadeliğinde, ait olduğu yerde, başka bir duyguyu, bir dünya neşesini aktarıyorlar bana. Ben otlar arasında elma kemiren kaplumbağayı seyrederken genç bir kuş, türünü bilemedim, tek başına, güneşin altında çillenen elmalara baştan çıkarıcı bir şekilde yaklaştı. On beş saniye sürdü sürmedi, ateşin sesine yaklaşır gibi daldı elmalara. Yerdeki elmalar uzun süre güneşte kaldığından lekelenmiş, kuşlar nasibine düşenleri gagalamış, bazıları da lekelenmediği yerden çürümeye çoktan başlamış. Şiirin özgünlüğünü saflığına tercih eden Neruda, yeşilden kızıla dönen elmalar karşısında acaba ne derdi? Hele şu dalların üzerinde güneşle bakışarak sanki ışıktaki bütün hayatı emmiş elmaları görse. Daha ilk ısırsıta tadının saflığını yakalıyorum. Boşuna demiyor Simone Weil: *Elmanın saf tadı, Cezanne'nin bir resminin tefekkürü kadar, evrenin güzelliğiyle bir temastır.*

Yürüyüş niyetlerim elmanın tadı kadar saf ama bir fısıltı kadar da mahremdir. Hiçbir zaman tabiatı sadece gezerek kendimi tatmin etmeye çalışmıyorum. Tabiatın dönüş şehirden insan yüzlerinden yorulmuş, bitkin durumda eve geri dönüşlere benzemez. Ben bu dönüşlerle insanların merakını uyandırmak, uzaklardan gelmiş birine bakıyorum havası vermek, yola çıkmaları için zihinlerine bir kıvılcım koymak istiyorum. Çünkü hayatı, varoluş bahanesini, kendiliğindenliği, güzelliği ve her şeyden önce yaratıcılığı kovalıyorum. Önünde sonunda geldiğim bir bakış açıdır bu. Şimdilerde yapılacak en iyi şey kabul ettiğim bu yürüyüşlerdir.

Elma çekirdeğine, çeşitlerine, mitolojisine, folkloruna girmeden bundan daha iyi bir günlük düşünemiyorum. Bir kez elma dedin mi, ruhun ayak bileklerine kar serpiyor, yürümeye, rüzgâra eşlik etmeye ve ağaçlar altında durmaya başlıyorsun.